

PELAJAR-PELAJAR MALAYSIA DI INSTITUSI-INSTITUSI PENGAJIAN ISLAM DI INDIA: ANALISIS BERMULA DARI TAHUN 1947 SEHINGGA 1990

Oleh:
Faisal bin Ahmad Shah*

Abstrak

Artikel ini membincangkan tentang Institut Pengajian Tinggi Islam di India yang menjadi pusat pengajian pelajar Malaysia sejak 1947. Selain dari al-Haramayn di Makkah dan Madinah, al-Azhar di Cairo, India juga dianggap sebagai salah satu pusat pengajian untuk melanjutkan pengajian mereka dalam lapangan Pengajian Islam. Dua institusi Islam terkemuka di India adalah Darul 'Ulum Deoband dan Darul 'Ulum Nadwat al-'Ulama. Analisis ini adalah berdasarkan dokumen pendaftaran pelajar Malaysia di India yang dipelihara oleh Arkib Negara Malaysia. Dokumen ini mengandungi maklumat pelajar Malaysia yang telah berdaftar sebagai ahli Persatuan Pelajar Malaysia di India. Analisis ini akan memfokuskan pada bilangan pelajar Malaysia bermula dari tahun 1947 hingga 1990, tempat kelahiran di Malaysia, tahun mereka sampai ke India, nama institusi mereka di India, faktor mereka melanjutkan pengajian di India, dan pengenalan kepada beberapa ulama dan ilmuan Malaysia yang dilahirkan institusi ini. Pencarian ini akan memberi manfaat kepada pengkaji dalam memberi pandangan umum tentang kepentingan institusi pengajian Islam India dan signifikannya dalam menghasilkan ilmuan Malaysia yang berkualiti dalam bidang pengajian Islam.

Kata Kunci: *Pengajian Islam di India, Pelajar Malaysia di India*

Abstract

This article discusses Islamic High Learning Institution in India that had been a learning centre for Malaysian students since 1947. Beside al-Haramayn in Makkah and Madinah, al-Azhar in Cairo, India also considered as one of the centre for Malaysian student to pursue their studies in Islamic knowledge. The two renowned Islamic institutions in India are Darul 'Ulum Deoband and Darul 'Ulum Nadwat al-'Ulama. This analysis is based on the document of Malaysian student registration in India that had been preserved by National Archives of Malaysia. It contains information of Malaysian's student that had been registered as a member of Malaysian Student Association in India. This analysis will

* Faisal bin Ahmad Shah, PhD, adalah pensyarah kanan di Jabatan al-Qur'an dan al-Hadith Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.

focus on the number of Malaysian student in India from 1947 until 1990, their birth places in Malaysia, the year they reached India, the name of their institution in India, the main factor of their studies in India and introduction with some of the Malaysian scholars graduated from these institutions. These findings will benefit researchers in giving a general view of the importance of Islamic India institution and it significant in producing quality Malaysian scholars in Islamic studies.

Keywords: *Islamic Study in India, Malaysian Students in India*

Pengenalan

Sejarah perkembangan pengajian Islam di India tidak dapat dipisahkan dengan peranan dan pengaruh dua institusi tersohor bukan sahaja di India tetapi juga di serata pelusuk dunia Islam. Dua institusi tersebut ialah Darul ‘Ulum Deoband dan Darul ‘Ulum Nadwatul ‘Ulama. Kedua-dua institusi ini telah melahirkan ramai tokoh-tokoh ternama dalam pelbagai bidang pengajian Islam secara khususnya dan bidang-bidang lain secara amnya. Bidang hadith merupakan salah satu bidang yang mendapat perhatian yang tinggi di kedua-dua institusi ini. Justeru tidak hairanlah kedua-dua institusi ini telah melahirkan ratusan ulama tersohor dalam bidang hadith. Kepakaran dan kewibawaan mereka bukan sahaja diiktiraf di negara mereka sendiri tetapi juga di serata pelusuk dunia Islam. Nama-nama seperti Sheikh Muhammad Qasim Nanotawi, Sheikh Ahmad al-Gangohi, Sheikh Husayn Ahmad al-Madani yang juga digelar dengan Sheikh Islam, Muhammad Anwar Syah al-Kasymiri, Sheikh Abu al-Hasan Ali al-Husayni al-Nadwi, Sheikh Habib al-Rahman al-A’zami dan ramai lagi.

Khidmat besar ulama-ulama India terhadap bidang hadith pernah mendapat perhatian dan pengiktirafan daripada tokoh ulama Mesir terkenal iaitu Sheikh Muhammad Rashid Reda.¹ Menurut Sheikh Muhammad Rashid Reda “Kalaulah tidak kerana daya usaha para ulama kita di India terhadap ilmu hadith pada masa ini nescaya hilanglah ilmu-ilmu ini di Timur. Sesungguhnya ilmu ini menjadi malap di negeri-negeri Mesir, Iraq

¹ Nama penuh beliau ialah Muhammad Rashid Reda bin al-Sayyid ‘Ali Rida bin Sayyid Muhammad Shams al-Din bin Sayyid Muhammad Baha’ al-Din bin Sayyid Munla ‘Ali Khalifah al-Baghdadi. Dilahirkan pada 27 Jamad al-Awwal tahun 1282H bersamaan 23 September 865M di al-Qalamun yang merupakan sebuah perkampungan kecil di Syria. Merupakan seorang tokoh yang banyak terpengaruh dengan pemikiran Muhammad ‘Abduh dan Jamaluddin al-Afghani. Beliau meninggal dunia pada 22 Ogos 1935. Sila lihat Khayr al-Din al-Zirikli (1995), *al-A’lām*, Beirut: Dār al-‘Ilm li al-Malāyīn, j. 6, h. 126, Umar Riḍā Kahlālah (1957), *Mu’jām al-Mu’allifīn*, Beirut: Dār Ihyā’ al-Turāth al-‘Arabī, j. 9, h. 310.

dan Hijaz sejak abad ke 10H sehingga menjadi tidak bermaya lagi menjelang abad ke 14H”.² Seorang pentahqiq kitab ‘Abd al-‘Aziz al-Khawli pernah menyatakan dalam kitabnya *Miftah al-Sunnah* ketika mengupas mengenai “*Hal al-Sunnah fi ‘Asrina al-Hadir*” bahawa “tidak wujud dalam komuniti masyarakat Islam yang terdiri daripada pelbagai bangsa dan keturunan dengan jumlah mereka yang ramai satu golongan yang memberikan perhatian yang sangat tinggi pada zaman ini sebagaimana saudara-saudara kita di India. Wujud di kalangan mereka para pejuang dan pemelihara sunnah. Mereka mempelajari sunnah sebagaimana sunnah dipelajari pada kurun ketiga.³ Begitu juga pujian al-‘Allamah Muhammad Munir al-Dimashqi terhadap ulama hadith India dalam bukunya *Namuzaj min al-A’mal al-Khayriyah*. Menurut beliau sumbangan ulama India merupakan satu kemajuan besar yang memberi kesan dan pengaruh kepada negeri-negeri Islam yang lain terutamanya dari sudut cetakan kitab-kitab hadith dan tafsir.⁴

Pengenalan Darul ‘Ulum Deoband

Al-Jami’ah al-Islamiah Dar al-‘Ulum Deoband ditubuhkan pada 15 Muharram 1283H bersamaan 30 Mei 1867M. Idea penubuhan madrasah ini tercetus selepas bemulanya penjajahan Inggeris di India dan terhapusnya pemerintahan Islam dari benua India. Universiti ini terletak di daerah Deoband iaitu di sebelah utara India sejauh 150 kilometer daripada Dehli ibu negeri India. Universiti yang bermula sebagai sebuah madrasah kecil menjadikan ilmu-ilmu berkaitan Islam dan bahasa Arab sebagai fokus utama pembelajarannya. Antara ulama yang mempelopori penubuhan universiti ini ialah al-Imam Muhammad Qasim al-Nanutawi (m.1297H), Rashid Ahmad al-Gangohi (m.1323H), Zu al-Faqar ‘Ali (m.1322H) dan Sheikh al-Haj ‘Abid Husayn (m.1331H).⁵ Sheikh Rashid Reda ketika menziarahi madrasah ini melahirkan rasa kagum beliau dengan perkembangan pengajian Islam di sini. Beliau juga melahirkan harapan supaya madrasah Deoband yang dianggap sebagai *Azhar Hind*

² A.J. Wensinck (1983), *Miftāh Kunūz al-Sunnah*, Beirut: Dār Iḥyā’ al-Turāth al-‘Arabī, h. 7.

³ Muḥammad ‘Abd al-‘Azīz al-Khawli. *Miftāh al-Sunnah aw Tārīkh Funūn al-Ḥadīth* Beirut: Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah, h. 165-166.

⁴ Muḥammad Munīr al-Dimashqī. *Namūzaj min al-A’māl al-Khayriyyah*, Mesir: Idārah al-Ṭibā’ah al-Munīriyyah, h. 468.

⁵ Lihat Muḥammad Tayyib (2001), ‘Ulāmā’ Deoband Ittijāhuhum al-Dīnī wa Mizājūhum al-Madhhabī, Hind: Dār al-‘Ulūm Deoband, h. 76-79, Sayyid ‘Abd al-Mājid al-Ghawri (2000), *A’lām al-Muḥaddithīn Fī al-Hind Fī al-Qarn al-Rābi’ ‘Ashar al-Hijrī wa Athāruhum fī al-Ḥadīth wa ‘Ulūmihi*, Dimasyq: Dār Ibn Kathīr, h.153-154. Barbara Metcalf (1978), ‘The Madrasa at Deoband: A Model For Religious Education in Modern India’ dlm *Modern Asian Studies*, Vol. 12, h. 1.

akan mendatangkan manfaat yang besar dalam perkembangan pengajian Islam. Universiti ini terletak dalam kawasan seluas 100000 meter persegi yang mengandungi Dar al-Tafsir, Dar al-Hadith, pengajian di peringkat tinggi, thanawi, mutawassit, ibtiddaiyyah, Dar al-Ifta', Dar al-Qur'an, Dar al-Sina'ah, Dar al-Talabah, al-Dar al-Qadimah, al-Dar al-Jadidah, Dar al-Diyafah, al-Ruwaq al-Ifriqi al-Qadim, al-Ruwaq al-Ifriqi al-Jadid, al-Ruwaq al-A'zami, al-Ruwaq al-Asami, al-Masajid al-Thalathah, Maktabah, Ruwaq al-Malik Khalid bin 'Abd al-'Aziz, dapur, pejabat dan sebagainya.

Sehingga kini perpustakaan utama universiti ini mengandungi 250000 buah buku. Manakala bilangan pensyarahnya adalah seramai seratus orang dan dua ratus lapan puluh orang pegawai. Purata bilangan fatwa yang dikeluarkan oleh Dar al-Ifta' setahun ialah sebanyak 25000 fatwa. Purata bilangan pelajar pula ialah seramai 3000 orang pelajar setahun manakala purata bilangan graduan ialah seramai 900 orang pelajar setahun.⁶

Sejak awal penubuhannya madrasah ini dikenali dengan pegangannya yang kuat terhadap metode al-Imam Ahmad bin 'Abd al-Rahim yang juga dikenali sebagai Sheikh Waliyullah al-Dihlawi terutamanya dari aspek pemahaman Islam yang bersumberkan kepada pemahaman terhadap al-Qur'an dan al-Sunnah. Pengajian di Darul 'Ulum Deoband sejak dari penubuhannya sehinggalah ke hari ini berjalan secara percuma bagi semua peringkat pengajian. Bukan itu sahaja pelajar juga diberi beberapa kemudahan pembelajaran antaranya tempat tinggal, makanan, rawatan, pakaian dan kitab-kitab pembelajaran. Walaupun tidak memiliki aset atau sumber kewangan yang tetap, madrasah ini mampu meneruskan operasinya sehingga kini. Bantuan kerajaan yang ditawarkan kepada madrasah ini juga ditolak. Sumber kewangan operasi dan pentadbiran kesemuanya datang daripada derma dan ihsan masyarakat Islam yang perihatin dan cinta terhadap pengajian Islam sama ada yang datang daripada dalam atau luar India. Berkat kesabaran dan tawakal yang tinggi di kalangan pengasasnya madrasah ini mampu memiliki nilai aset yang berjumlah 60 milion rupee India.⁷

Jumlah keseluruhan graduan universiti ini bermula daripada tahun 1283 H sehingga 1422 H ialah seramai 50000 orang pelajar. Dari tahun 1422-1423 H universiti ini mempunyai 3025 orang pelajar. Pengaruh

⁶ Muhammad Tayyib (1981), *History of the Dar al-'Ulum Deoband*, Hind: Dār 'Ulūm Deoband, h.21

⁷ Sayyid 'Abd al-Mājid al-Ghawrī (2000), *A 'lām al-Muḥaddithīn Fī al-Hind...*, h.153-154.

Darul 'Ulum Deoband dalam bidang pengajian Islam terbukti apabila graduan daripada universiti ini telah berjaya menubuhkan sebanyak 200,000 madrasah yang menggunakan metode Deoband sama ada di India, Pakistan, Bangladesh, Nepal dan negara-negara jiran India yang berdekatan. Salah satu keistimewaan madrasah ini juga ialah penawaran kursus pengajian hadith yang diletakkan di bawah Dar al-Hadith. Pengajian di Dar al-Hadith ini diikuti oleh seramai 800 orang setiap tahun.

Pengenalan Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' Lucknow⁸

Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' ditubuhkan pada tahun 1898M bersamaan dengan (1316H) di Lucknow India. Sejarah penubuhan Darul 'Ulum Nadwatul Ulama' bermula dengan penubuhan Nadwatul 'Ulama' yang ditubuhkan dengan tujuan untuk mengharmonikan antara dua kumpulan ulama' yang mempunyai pengaruh yang besar dalam komuniti masyarakat Islam India iaitu golongan moderat dan ortodok. Golongan moderat cuba untuk membawa pendekatan dan pemikiran moden yang dirasakan bersesuaian dan boleh diterapkan dalam pengajian Islam. Manakala golongan tradisional ingin kekal dengan pemikiran lama ulama'-ulama' silam tanpa membenarkan sebarang pemikiran baru atau pembaharuan walaupun ia mendatangkan faedah kepada ummah. Pertelagahan antara dua kumpulan besar ulama' Islam ini merisaukan ramai tokoh ulama' yang lahir daripada didikan Shah Waliyullah al-Dihlawi antaranya Maulana Mohammed Ali Mongeri dan gurunya Maulana Lutfullah. Beberapa usaha dilakukan sehingga akhirnya membawa kepada penubuhan sebuah pertubuhan yang berasaskan kepada agama dan pendidikan. Matlamat penubuhan pertubuhan ini ialah untuk mengharmonikan antara dua kumpulan Islam yang bertelagah seterusnya mewujudkan kerjasama yang boleh membawa kepada perubahan yang mendatangkan kebaikan dan kemajuan kepada umat Islam. Perhimpunan pertama pertubuhan ini telah diadakan di Kanpur pada tahun 1893M (1311H) di bawah pengkerusinya yang pertama iaitu Maulana Lutfullah (*Saheb of Aligarh*). Dalam perhimpunan ini beberapa seruan telah dizahirkan supaya suatu usaha digerakkan untuk menyelesaikan dan mengurangkan perbezaan yang wujud di kalangan umat Islam. Cadangan supaya pembelajaran di madrasah-madrasah dikaji semula dan dilakukan penambahbaikan turut kedengaran.

Antara objektif penubuhan Nadwatul 'Ulama' ialah:

⁸ Ghazanfar Ali Khan, Dr (2004), *History of Islamic Education in India and Nadvat ul Ulama*, New Delhi: Kitab Bhavan, 92-100.

- a) Melakukan penambahbaikan terhadap sistem pembelajaran di institusi pengajian Islam sesuai dengan arus kemodenan dan kemajuan masyarakat.
- b) Mengenalpasti dan melakukan kajian terhadap prinsip-prinsip syariat supaya bersesuaian dengan prinsip asas dalam al-Qur'an dan sunnah bagi menjawab segala permasalahan baru yang timbul.
- c) Menubuhkan sebuah perpustakaan di utara India yang boleh dijadikan sebagai pusat rujukan dan penyelidikan dalam bidang pengajian Islam.
- d) Menggalakkan usaha penulisan dan memperbanyakkan karya-karya dalam bidang pengajian Islam seterusnya dicetak untuk bacaan orang awam.

Nadwatul 'Ulama' telah mengadakan perhimpunan tahunan di beberapa buah bandar di India. Namun menyedari pentingnya idea-idea dan cadangan mereka diterjemahkan dalam bentuk tindakan, maka pada tahun 1898M/1316H sebuah madrasah yang dinamakan sebagai Darul 'Ulum Nadwah 'Ulama' ditubuhkan. Sehingga kini madrasah tersebut dikenali sebagai antara pusat pengajian Islam terulung dan terkenal di India dan seluruh dunia.

Pentadbiran Darul 'Ulum terdiri daripada lembaga penasihat yang terdiri daripada 63 orang tokoh ulama' daripada seluruh pelusuk India. Lembaga penasihat kemudiannya melantik setiausaha agung yang digelar sebagai nazim, penasihat akademi (*mu'tamad al-ta'lim*) dan bendahari (*mu'tamad al-maliyyah*). Pengetua madrasah ini berperanan menguruskan segala urusan perbelanjaan madrasah, gaji pensyarah dan urusan yang berkaitan dengan pelajar seperti biasiswa sebanyak 65000 rupee. Setiausaha Agung pertama madrasah ini ialah Maulana Mohammad 'Ali Mongheri. Antara tokoh-tokoh penting madrasah ini ialah Maulana Khalil al-Rahman Saharanpuri, Maulana Syed Abd al-Hay pengarang kitab *Nuzhat al-Khawahir*, Hakim Maulana Syed 'Abd 'Ali dan Maulana Syed Abu al-Hasan 'Ali al-Nadwi. Terdapat beberapa orang tokoh ulama yang pernah dilantik mengawasi perkembangan akademik di madrasah ini antaranya Maulana Shibli Nu'mani dan Maulana Syed Sulaiman al-Nadwi.

Pengenalan Daftar Buku Pelajar-Pelajar Malaysia di India⁹

Daftar ini mengandungi maklumat pelajar-pelajar Malaysia di India bermula dari tahun 1947 sehingga 1990. Ia mengandungi maklumat 600 orang pelajar yang mendaftar sebagai ahli Persatuan Pelajar Malaysia di India. Ia merangkumi nama pelajar, nama penjaga di Malaysia, nombor pasport, tarikh lahir, alamat di Malaysia, tarikh sampai ke India, tempat tinggal di India, tempat pengajian di India, tanggungan perbelanjaan, jurusan yang dipelajari, tempoh masa belajar di India, tarikh menjadi ahli persatuan dan nombor sijil keanggotaan. Pada asalnya daftar ini disimpan oleh Persatuan Pelajar Malaysia di India. Ia kemudiannya dibawa pulang oleh Ustaz Zaharudin Nawi yang kemudiannya menyerahkan daftar tersebut kepada Ustaz Azhar Abdul Satar. Ustaz Azhar Abdul Satar¹⁰ kemudiannya menyerahkan dokumen tersebut untuk simpanan Arkib Negara.

Dokumen tersebut telah mendapat kelulusan daripada pihak Arkib Negara untuk menjalani proses pembaikan dan pemulihan.¹¹ Ini disebabkan beberapa halaman dalam dokumen ini berada dalam keadaan uzur sehingga menyukarkan beberapa maklumat penting untuk dibaca atau tidak mungkin boleh dibaca sama sekali. Terdapat juga maklumat yang tidak diisi oleh pelajar antaranya maklumat mengenai tanggungan perbelanjaan dan tempoh masa mengikuti pengajian di India. Dalam menganalisis daftar pelajar ini, penulis akan memfokuskan kepada tiga maklumat penting iaitu asal usul negeri pelajar tersebut di Malaysia, tarikh pelajar sampai di India dan tempat pengajian di India. Walaupun nombor bilangan pelajar yang terdapat dalam dokumen ini dinyatakan sehingga 804 orang pelajar namun angka yang sebenar kurang daripada jumlah tersebut. Berikut adalah beberapa kesilapan dan kekurangan yang dapat dikesan dalam dokumen ini.

a) Tiada Maklumat Lansung

Penelitian terhadap dokumen ini menunjukkan bahawa terdapat lima tempat dalam dokumen ini yang diletakkan penomborannya namun tidak disertakan dengan sebarang maklumat. Nombor-nombor tersebut bermula daripada nombor 308, 358, 367 sehinggalah 394 dan 465.

⁹ Daftar ini diperolehi dengan ihsan daripada pihak Arkib Negara Malaysia.

¹⁰ Beliau sekarang memegang jawatan sebagai Penolong Pengarah Bahagian Perlesenan Majlis Perbandaran Kota Bharu.

¹¹ Maklumat daripada Tuan Ab. Hamid bin Tuan Daud yang merupakan pegawai Arkib Negara Malaysia. Temubual pada 2 Oktober 2008.

b) Maklumat Tidak Lengkap (hanya dinyatakan nama pelajar sahaja)

Maklumat tidak lengkap ini ditemui pada nombor 491 yang hanya dinyatakan nama pelajar sahaja.

c) Maklumat Nama Pelajar yang Tidak Boleh Dibaca

Keadaan dokumen ini yang uzur menyukarkan beberapa nama yang terdapat dalam dokumen ini untuk dibaca. Nama-nama yang tidak boleh dibaca dalam dokumen ini ialah nama-nama pelajar bernombor 9, 10, 25, 26, 41, 42, 57, 73, 89, 105, 122, 138, 154, 170, 186, 201, 217, 233, 249, 265, 280, 296, 308, 328, 344, 360, 408, 457, 473 dan 490. Keseluruhannya berjumlah 30 orang.

d) Maklumat Mengenai Asal Usul Negeri

Maklumat mengenai asal negeri pelajar yang tidak boleh dibaca ialah bermula daripada nombor 320 sehingga 394 iaitu berjumlah 74 orang.

e) Maklumat Mengenai Tahun Sampai di India

Maklumat tahun sampai India yang tidak boleh dibaca atau tidak dinyatakan ialah pada nombor 9, 25, 26, 41, 42, 57, 73, 89, 105, 122, 233 dan bermula daripada 320 sehingga 394, dan 491. Kesemuanya berjumlah 85 orang.

Penelitian terhadap dokumen ini juga mendapati maklumat mengenai tahun pelajar yang sampai ke India bermula dari tahun 1980, 1981 tidak dinyatakan. Begitu juga bermula dari tahun 1983 sehinggalah 1987. Menurut Ustaz Zaharuddin Nawi keadaan ini berkemungkinan disebabkan perpecahan dikalangan pendokong madrasah ini yang berlaku pada awal 80 an sehingga mewujudkan keadaan tidak stabil di madrasah tersebut.¹²

f) Maklumat Mengenai Tempat Pengajian di India

Maklumat mengenai tempat pengajian di India yang tidak boleh dibaca dan tidak dinyatakan ialah pada nombor 10, 25, 41, 42, 57, 73, 89,

¹² Temubual dengan Ustaz Zaharuddin Nawi bekas pelajar Darul 'Ulum Deoband dari tahun 1989 sehingga 2004.

105, 122, 138, 154, 186, 201, 312 dan bermula daripada nombor 320 sehingga 394 dan 491. Kesemuanya berjumlah 89 orang pelajar.

g) Kesilapan Susunan Nombor

Selain daripada kekurangan dan kelemahan yang dinyatakan sebelum ini, terdapat juga kelemahan yang dapat dikesan dari sudut turutan nombor bagi nama pelajar. Terdapat nombor yang sama bagi pelajar yang berlainan sebagai contoh Ashaari bin Haji Hamzah dengan nombor 187 diikuti selepasnya oleh Mohamad Noor bin Salleh juga dengan nombor yang sama. Begitu juga dengan Yaakub bin Hj Ismail dengan nombor 503 diikuti kemudiannya dengan nombor 604 dengan nama Rosli Che Musa bin Jusoh iaitu kelompongan sebanyak 101 orang pelajar. Walaupun dokumen ini mengandungi beberapa kelemahan dan kekurangan sama ada dari sudut maklumat yang tidak lengkap, maklumat yang tidak boleh dan sukar dibaca atau kesalahan penomboran pelajar, ia tetap memberi input dalam memberi gambaran umum mengenai pengajian pelajar Malaysia di India bermula dari tahun 1947 sehingga awal 80-an.

Analisis Maklumat Asal Usul Pelajar

Kupasan mengenai asal usul pelajar Malaysia yang belajar di India akan dapat menentukan hala tuju dan perkembangan pengajian Islam di Malaysia. Negeri-negeri yang mempunyai bilangan pelajar yang ramai sudah tentu membuktikan bahawa pengajian Islam di negeri mereka berkembang dengan pesat dan rancak. Maklumat mengenai asal usul pelajar yang dapat dikumpulkan daripada dokumen ini berjumlah 632 orang pelajar. Berikut di bawah ini adalah maklumat pelajar mengikut asal usul negeri masing-masing di Malaysia.

Bil	Negeri	Jumlah
1	Kelantan	177
2	Kedah	142
3	Terengganu	80
4	Perak	51
5	Selangor	39
6	Johor	36
7	Pahang	29
8	Pulau Pinang	20
9	Negeri Sembilan	20
10	Kuala Lumpur	16
11	Melaka	13

12	Perlis	7
13	Thailand	1
14	Kemboja	1
	JUMLAH	632

Jadual 1: Asal-Usul Pelajar Mengikut Negeri

Daripada jadual di atas menunjukkan pelajar-pelajar daripada negeri Kelantan Darul Naim mewakili jumlah pelajar yang paling ramai iaitu berjumlah 177 orang pelajar berbanding pelajar-pelajar dari negeri yang lain. Ini diikuti kemudiannya oleh pelajar dari negeri Kedah berjumlah 142 orang pelajar dan seterusnya pelajar-pelajar dari negeri Terengganu yang berjumlah 80 orang pelajar. Statistik ini tidaklah menghairankan kerana ketiga-tiga negeri ini merupakan antara negeri-negeri yang mempunyai bilangan tokoh ulama dan sarjana yang ramai dalam bidang pengajian Islam, sistem pengajian Islam yang berkembang pesat dan rancak dan bilangan institusi pengajian tradisional yang tumbuh bagaikan cendawan. Pelajar-pelajar yang ingin mendalami ilmu berkaitan Islam kebiasaannya akan merantau mencari ilmu di negeri-negeri tersebut. Daripada jadual di atas juga menunjukkan tiada pelajar dari negeri Sabah dan Sarawak yang menyambung pengajian di India. Kemungkinan perkembangan pengajian Islam yang agak perlahan di kedua-dua negeri terbabit menjadi faktor tiadanya wakil daripada kedua-dua negeri tersebut yang menyambung pengajian di India. Kajian juga menunjukkan terdapat pelajar masing-masing seorang daripada Thailand dan seorang daripada Kemboja yang mengganggotai persatuan pelajar Malaysia di India.

Analisis Maklumat Tempat Pengajian Pelajar di India

Maklumat yang paling penting dalam dokumen ini ialah berkaitan tempat dan bidang pengajian pelajar Malaysia di India. Kajian menunjukkan bahawa terdapat tujuh institusi pengajian Islam di India yang menerima pelajar Malaysia sebagai pelajar mereka. Institusi-institusi tersebut ialah Darul 'Ulum Deoband, Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama', Baqiyat al-Salihah Arabia College Vellore Madras, Miftah al-'Ulum, Matla' al-'Ulum Rampur, Jamaah Masjid Deoband dan Madras Islamia 'Arabi.

Berikut di bawah ini ialah jadual statistik bilangan pelajar Malaysia yang mengikuti bidang pengajian Islam di India:

Bil	Tempat Pengajian	Jumlah
1	Darul 'Ulum Deoband	420
2	Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama'	15
3	Baqiat al-Salihah Arabia College Vellore Madras	7
4	Miftah 'Ulum	1
5	Matla'i al-'Ulum Rampur	4
6	Jamaah Masjid Deoband	2
7	Madras Islamia 'Arabi	1
	Jumlah	450

Jadual 2: Institusi-Institusi Pengajian Islam di India.

Daripada jadual di atas menunjukkan Darul al-'Ulum Deoband menjadi tempat tumpuan pelajar Malaysia yang utama untuk mempelajari ilmu-ilmu Islam iaitu seramai 434 orang pelajar. Ini diikuti kemudiannya oleh Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' iaitu seramai 15 orang dan seterusnya Baqiat al-Salihah Arabia College Vellore Madras iaitu seramai 7 orang. Daripada ketujuh-tujuh institusi ini hanya Darul 'Ulum Deoband dan Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' yang dikenali dan masyhur manakala selebihnya tidak dapat dipastikan kedudukannya pada masa kini. Ini adalah kerana catatan berkaitan tempat pengajian yang terdapat dalam dokumen ini terlalu ringkas sehingga menyukarkan pengenalan institusi-institusi yang tidak dikenali sebelum ini. Maklumat mengenai pengajian pelajar Malaysia di Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' juga tidak lengkap kerana tiada maklumat pelajar dari tahun 1980, 1981 seterusnya 1983 sehingga 1987. Maklumat daripada laman web alumni pelajar-pelajar Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' menyenaraikan beberapa orang pelajar Malaysia iaitu Mohamad bin Abdul Kadir al-Nadwi daripada Alor Setar Kedah yang telah menyelesaikan pengajiannya pada tahun 1982, Mohd Sukri Shariff al-Nadwi daripada Kampong Batu Belah, 42100, Klang Selangor yang menyelesaikan pengajiannya pada tahun 1991, Mohamad Naim Niamat daripada Kuang, Selangor yang lulus pada tahun 1989 dan Tajul Ariffin Mohd Taib daripada Shah Alam Selangor yang belajar di sana semenjak 1983 sehingga 1989. Walaupun maklumat ini tidak lengkap ia tetap memberi gambaran awal bahawa dua institusi utama di India yang menjadi tumpuan pelajar Malaysia ialah Darul 'Ulum Deoband dan Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama'. Pengajian pelajar Malaysia di Darul 'Ulum

Nadwatul ‘Ulama’ bermula agak lewat iaitu pada tahun 1967 berbanding Darul ‘Ulum Deoband yang bermula sejak tahun 1947. Maklumat daripada dokumen ini juga menunjukkan pengajian pelajar-pelajar Malaysia di Darul ‘Ulum Deoband adalah dengan tanggungan sendiri. Dari sudut tempoh masa pula menunjukkan perbezaan antara seorang pelajar dengan pelajar yang lain. Kebanyakan pelajar mengikuti pengajian di sana antara setahun sehingga empat tahun.

Selain pusat-pusat pengajian Islam, India juga menjadi tempat tumpuan pelajar-pelajar Malaysia untuk mengikuti pengajian dalam bidang perniagaan, sains, sains politik, reka bentuk, teknologi, teknikal, perubatan, veterineri, kejuruteraan dan sebagainya. Kebanyakan mereka ditaja oleh Majlis Amanah Rakyat Malaysia (MARA). Antara pusat-pusat pengajian tersebut ialah seperti berikut:

Bil	Tempat Pengajian	Jumlah Pelajar
1	Aligarh Muslim University	46
2	IT Pusa New Delhi	26
3	CTI Madras 32	18
4	Central Training Lust Dasnagar Hawrah Calcutta w.b	11
5	Madras College of Engineering	6
6	Jamalia College Madras 12 Tamil Nadu	6
7	Bengal Veterinary College	2
8	Design Development Centre Delhi	3
9	New College Madras	3
10	Oriental Punjab University	1
11	Medical College Mysore	1
12	Veterinary College Bombay	1
13	LGMC Lucknow	1
14	Central Training Institute Bombay	1
15	Medical College Bombay J.J Hospital Bombay	2
16	CTI Dasnagar W.Benggal	2
17	Asgar School Deoband	2
18	Jamia Darussalam Omarabad Madras	2
19	Medical College Madras	1
	Jumlah	135

Jadual 3: Pusat-Pusat Pengajian di India Dalam Bidang-Bidang Lain

Analisis Maklumat Tahun Pelajar-Pelajar Malaysia Sampai ke India

Maklumat mengenai tahun sampai pelajar-pelajar Malaysia ke India tidak hanya khusus kepada pelajar-pelajar yang mengikuti bidang pengajian Islam tetapi merangkumi pelajar-pelajar yang mengikuti bidang selain pengajian Islam seperti perubatan, kejuruteraan, perniagaan dan sebagainya. Pengajian pelajar Malaysia di Darul ‘Ulum Deoband telah bermula sejak tahun 1947 lagi iaitu seramai empat orang pelajar. Menurut Abdul Hayei Abdul Sukor pada tahun tersebut terdapat kira-kira 50 orang pelajar antarabangsa mengikuti pengajian di sana iaitu daripada 1350 orang pelajar.¹³ Namun kenyataan ini tidak bermakna tiada pelajar Malaysia yang pernah belajar di India sebelum tarikh tersebut. Kajian menunjukkan pelajar Malaysia terawal yang pernah mengikuti pengajian di India ialah Hj Abdullah Nuh iaitu pada tahun 1932.¹⁴ Pada tahun 1957 bilangan pelajar Malaysia meningkat kepada 16 orang pelajar. Pelajar-pelajar yang mengikuti bidang selain Islam telah bermula sejak dari tahun 1950 iaitu di Bengal Veterinary College seterusnya meningkat secara mendadak pada tahun 1967. Pada tahun 1968 jumlah pelajar yang mendaftar di institusi-institusi pengajian di India ialah seramai 89 orang pelajar. Jumlah ini merangkumi pelajar yang mengikuti pengajian Islam dan bidang-bidang selain bidang pengajian Islam. Berikut di bawah ini ialah maklumat tahun pelajar Malaysia sampai ke India:

Bil	Tahun Sampai India	Jumlah Pelajar
1	1947	4
2	1948	2
3	1949	2
4	1950	5
5	1951	2
6	1952	3
7	1953	3
8	1954	3
9	1955	1
10	1956	3
11	1957	16
12	1958	16
13	1959	9
14	1960	8
15	1961	5

¹³ Abdul Hayei Abdul Sukor, Dr (1988), “Sumbangan Syah Waliyullah al-Dihlawi Kepada Ilmu Hadith dan Penganutnya di Kelantan” (Tesis Ph.D di Jabatan Pengajian Islam Universiti Malaya) h. 85.

¹⁴ Ismail Che Daud (2001), *op. cit.*, j. 2, h. 475.

16	1962	5
17	1963	9
18	1964	15
19	1965	21
20	1966	18
21	1967	43
22	1968	89
23	1969	27
24	1970	10
25	1971	18
26	1972	54
27	1973	28
28	1974	62
29	1975	49
30	1976	14
31	1977	3
32	1978	29
33	1979	10
34	1980	Tiada maklumat
35	1981	Tiada maklumat
36	1982	2
37	1983 – 1987	Tiada maklumat
38	1988	3
39	1989	1
40	1990	1
	Jumlah	593

Jadual 4: Tahun Pelajar Malaysia Sampai ke India

Faktor-Faktor Pelajar-Pelajar Malaysia Menyambung Pengajian Islam di India

Pengaruh India sebenarnya tidak begitu asing dengan perkembangan Islam di Nusantara. Malah sejarah membuktikan bahawa Islam tersebar di nusantara melalui pedagang dan mubaligh daripada India. Pengaruh India dalam pengajian Islam di Nusantara sebenarnya telah mula dikesan melalui pengaruh seorang tokoh yang berasal dari India iaitu Sheikh Nuruddin al-Raniri atau nama lengkapnya ialah Nur al-Din bin ‘Ali bin Hasanji bin Muhammad Hamid al-Raniri al-Syafi‘i (m. 1658M).¹⁵

¹⁵. Antara karya-karya beliau ialah *Širāt al-Mustaqīm, Durrah al-Farāid bi Sharḥ al-‘Aqāid, Bustān al-Salātīn fī Dhikr al-Awwalīn wa al-Akhirīn* dan sebagainya. Setelah lama bergiat dalam bidang dakwah dan penulisan di Aceh beliau kembali ke Ranir pada tahun 1644M. Beliau meninggal dunia pada 22 Zulhijjah 1069H bersamaan 1658M. Lihat Mahayudin Hj Yahaya (1994), *Naskhah Jawi Sejarah dan Teks*, Kuala Lumpur: Dewan

Beliau berasal dari Rander (Ranir yang terletak di kawasan Teluk Kambai Gujrat India). Tahun kelahirannya tidak diketahui tetapi kemungkinan besar pada akhir abad ke-16. Sumbangan besar beliau dalam pengajian hadith ialah melalui karya beliau iaitu *al-Fawaid al-Bahiyyah fi Ahadith al-Nabawiyah* yang juga dikenali dengan nama lainnya sebagai *Hidayah al-Habib fi al-Targhib wa al-Tarhib*.¹⁶ Walaupun kitab ini tidak tersebar secara meluas di nusantara tetapi ia dianggap sebagai kitab terawal dalam bidang hadith di nusantara sekaligus mengisbatkan pengaruh ulama India terhadap pengajian hadith di nusantara.

Tokoh lain yang dikaitkan dengan pengaruh India dalam perkembangan pengajian hadith di Tanah Melayu ialah Tok Khurasan. Beliau dianggap antara tokoh terawal lepasan Dar 'Ulum Deoband India yang telah menggerakkan dan menghidupkan pengajian hadith di Tanah Melayu terutamanya di Kelantan. Nama lengkap beliau ialah Abu 'Abd Allah Sayyid Hasan bin Nur Hasan. Beliau dilahirkan di Bhafar Pakistan kira-kira pada tahun 1875M atau 1292H.¹⁷

Tok Khurasan tiba di bumi Kelantan sekitar tahun 1911/1912M. Usianya ketika itu telah menjangkau 37 tahun. Antara sumbangan besar beliau ialah menghidupkan pengajian kitab-kitab hadith antaranya *Kutub al-Sittah* dan *Misykat al-Masabih*.¹⁸ Salah seorang muridnya iaitu Tuan Guru Hj Yaakub Lorong Gajah Mati pernah menyatakan bahawa Tok Khurasanlah yang telah banyak mendorong beliau mendalami hadith dan mazhab-mazhab selain dari mazhab Shafi'i. Pengaruh Tok Khurasan begitu kuat sehingga beliau menjadi seorang yang luas pandangan dan tidak fanatik. Sebelum itu pengaruh tarekat begitu besar dalam dirinya namun setelah mendalami ilmu hadith beliau berubah sikap.¹⁹

Bahasa dan Pustaka, h. 44-48. Lihat juga Azyumardi Azra, Dr (t.t), *Jaringan Ulama Timur Tengah dan Kepulauan Nusantara Abad 17 dan 18*, cet. 4, T.P.T: Penerbit Mizan, h. 166.

¹⁶ Kitab *Hidāyah al-Ḥabīb fī al-Targhīb wa al-Tarhīb* (Petunjuk kekasih pada perkara yang mengembira dan menakutkan) mengandungi 831 buah ḥadīth dalam 46 bab dan mempunyai simbol (*rumuz*) kepada 22 orang periwayat hadis. Kitab ini ditulis di Pahang pada tahun 1045H (1635M) dan kemudiannya dibawa ke Aceh. Kitab ini telah dicetak dengan judul *al-Fawāid al-Bāhiyyah fī Aḥādīth al-Nabawiyah* dan diletakkan bersama kitab *Hāshiyah Jāmi' al-Fawāid* karangan Syekh Dawud bin Abdullah al-Fatani (Makkah, 1311 H). Lihat Mahayudin Hj Yahaya (1994), *op. cit.*, h. 44-48.

¹⁷ Ismail Che Daud (2001), *Tokoh-Tokoh Ulama Semenanjung Melayu (1)*, Kelantan: Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan. J. 1, h. 441.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.* h. 600.

Begitu juga Dato' Hj Ahmad Maher salah seorang tokoh ulama Kelantan terkenal mengakui pernah mempelajari kitab *Misykat al-Masabih* dan *Jami' al-Tirmidhi* daripada Tok Khurasan.²⁰ Haji Husain Rahimi turut mempelajari ilmu hadith daripada Tok Khurasan di Kampung Sireh bersama-sama ulama yang lain.²¹ Antara tokoh-tokoh ulama lain yang sempat menuntut ilmu daripada Tok Khurasan ialah Dato' Yusoff Zaky Yakob, Dato' Muhammad Nasir dan Dato Hj Nik Abdul Aziz bin Nik Mat.²²

Ada pendapat yang mengatakan bahawa pemergian beberapa orang penuntut ilmu dari Kelantan ke India untuk mendalami pengajian ilmu hadith dan tafsir adalah atas dorongan dan peransang yang diberikan oleh Tok Khurasan.²³ Galakan dan pengaruh anak-anak murid Tok Khurasan juga menjadi faktor pendorong pemergian ramai daripada kalangan pelajar-pelajar dari Kelantan untuk menyambung pengajian di India.

Selain Tok Khurasan seorang tokoh ulama' Tanah Melayu yang mempunyai pengaruh dan sumbangan yang besar terhadap pengajian hadith di Tanah Melayu terutamanya di Kelantan ialah Maulana Abdullah Nuh. Hj Abdullah Awang Nuh dilahirkan di Kampung Wakaf Bunut Pasir Puteh Kelantan pada tahun 1905M.²⁴ Hj Abdullah pernah menuntut ilmu di Kashmir Gate dan di Bahil berhampiran Gujerat India. Namun beliau menuntut ilmu di Deoband untuk tempoh yang agak lama. Beliau dikatakan sampai di India pada tahun 1932 ketika berumur 27 tahun dan pulang ke Malaysia pada tahun 1939 ketika berumur 34 tahun.²⁵ Maklumat ini sekaligus membuktikan Hj Abdullah Nuh merupakan pelajar Malaysia terawal yang dapat dikesan pernah belajar di India. Semasa di sana beliau sempat menghabiskan kitab hadith Sunan Sittah di India itu dan pendapat-pendapatnya banyak dipengaruhi dengan pendapat pengarang *Hujjatullah al-Balighah* iaitu Shah Waliyullah al-Dihlawi.²⁶

Seorang lagi tokoh ulama Kelantan yang mungkin terpengaruh dengan metode ulama India ialah Haji Nik Abdullah bin Haji Nik Wan Musa. Pengaruh ulama Deoband ini beliau perolehi di Mekah semasa berguru dengan Maulana Ubaydullah al-Sindi yang berhijrah dari India ke

²⁰ Ismail Che Daud (1996), *Tokoh-Tokoh Ulama Semenanjung Melayu (2)*, Kelantan: Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan. j. 2, h. 150.

²¹ *Ibid.* h. 208.

²² Ismail Che Daud (2001), *op. cit.*, j. 1, h. 444.

²³ *Ibid.* j.1 h. 444.

²⁴ Ismail Che Daud (2001), *op. cit.*, j. 2, h. 478.

²⁵ *Ibid.* j. 1 h. 478 dan 479.

²⁶ *Ibid.* h. 479.

Mekah.²⁷ Antara pendapat –pendapat beliau yang mengundang kontroversi di kalangan masyarakat Islam Kelantan ialah isu *talfiq* mazhab dan talqin.²⁸ Menurut Ustaz Zaharuddin Nawawi, kebiasaannya pelajar-pelajar yang menyambung pengajian di India merupakan pelajar-pelajar yang telah mempunyai asas yang kuat dalam bidang pengajian Islam. Pembelajaran mereka selama beberapa tahun di pondok-pondok dan madrasah-madrasah di Malaysia telah memantapkan ilmu mereka dan melayakkan mereka untuk bergelar ulama'. Menurut Ustaz Zaharudin lagi, kebanyakan mereka menyambung pengajian di India adalah sebagai tiket untuk mereka menyambung pengajian di Universiti al-Azhar Mesir. Setelah belajar beberapa tahun di India ada di antara mereka yang menyambung pengajian di peringkat sarjana di Universiti al-Azhar Mesir. Namun sebahagian besar daripada mereka mengulangi pengajian mereka di al-Azhar di peringkat ijazah sarjana muda.

Sumbangan Tokoh-Tokoh Ulama Lepasan India di Malaysia

Kajian terhadap dokumen pelajar-pelajar Malaysia di India berjaya mengenalpasti beberapa orang tokoh ulama Malaysia lepasan India yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam perkembangan dakwah di Malaysia. Ada di kalangan mereka yang memegang jawatan tinggi seperti menteri besar, pemimpin parti politik, mufti, pensyarah universiti dan pendakwah. Antara tokoh-tokoh ulama Malaysia lepasan India ialah seperti berikut:

a) Dato' Hj Nik Abdul Aziz bin Nik Mat

Dato' Hj Nik Abdul Aziz bin Nik Mat dilahirkan pada tahun 1931 dalam sebuah keluarga yang sangat berpegang kuat kepada ajaran Islam. Ayahnya merupakan pendokong kuat kepada manhaj Tok Khurasan malah Dato' Hj Nik Abdul Aziz juga sempat berguru dengan Tok Khurasan di Kampung Sirih. Maklumat yang terdapat dalam dokumen senarai nama pelajar Malaysia di India menunjukkan beliau sampai di India pada 1 Jun 1952. Dalam dokumen tersebut, beliau menggunakan nama Ab Aziz Mohamad.²⁹ Ketika di Darul 'Ulum Deoband, beliau telah berguru dengan ramai ulama' antaranya Maulana Mohammad Ahmad al-Madani. Maulana Mohamad seorang pejuang kemerdekaan India yang pertama dan pernah dipenjara semasa penjajahan Inggeris. Pada tahun 1957 Dato' Hj Nik

²⁷ Abdul Hayei Abdul Sukor, Dr (1988), "Sumbangan Syah Waliyullah al-Dihlawi Kepada Ilmu Hadith dan Penganutnya di Kelantan" (Tesis Ph.D di Jabatan Pengajian Islam Universiti Malaya) h.82 Lihat juga Ismail Che Daud (2001), *op. cit.*, j. 2 h. 475.

²⁸ Ismail Che Daud (2001), *op. cit.*, j. 2 h. 389 dan 391.

²⁹ Lihat daftar senarai pelajar-pelajar Malaysia di India pada nombor 11.

Abdul Aziz menyambung pelajaran ke Pakistan dalam bidang tafsir seterusnya di Kuliyyah Lughah di al-Azhar Mesir pada tahun 1958.³⁰ Sekembalinya ke Malaysia beliau bergerak aktif dalam Parti Islam SeMalaysia (PAS) dan memegang beberapa jawatan penting. Sehingga kini beliau masih lagi memegang jawatan sebagai menteri besar Kelantan sejak dari tahun 1990 dan juga sebagai Mursyidul Am Parti Islam Semalaysia.

b) Dato' Ishak Baharom

Allayarham Dato' Ishak bin Baharom merupakan antara tokoh ulama lepasan Darul 'Ulum Deoband India. Beliau dilahirkan pada Jun 1931. Sebelum meneruskan pengajian di India beliau bersekolah di Al-Masriah School Bukit Mertajam Pulau Pinang. Catatan yang terdapat dalam dokumen pelajar Malaysia di India menunjukkan bahawa beliau sampai di India pada bulan Jun 1957 iaitu dua bulan sebelum kemerdekaan Tanah Melayu.³¹ Antara jawatan penting beliau ialah sebagai Mufti Negeri Selangor Darul Ehsan.

c) Dr Abdul Hayei bin Abdul Sukor

Dr Abdul Hayei bin Abdul Sukor dilahirkan pada 12 November 1947. Beliau sampai di Darul 'Ulum Deoband pada 10 Oktober 1967. Setelah itu beliau menyambung pengajiannya di peringkat sarjana di Universiti al-Azhar Mesir. Setelah pulang daripada Universiti al-Azhar Mesir, beliau berkhidmat di Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya sehinggalah bersara pada tahun 2003. Beliau merupakan salah seorang ulama' lepasan Darul 'Ulum Deoband yang banyak memberi sumbangan dalam bidang hadith terutamanya melalui pengajaran di masjid-masjid. Pengajaran *Sahih al-Bukhari* beliau di Masjid Saidina Omar Bukit Damansara telah berjalan selama 25 tahun. Sehingga kini pengajaran yang berjalan setiap minggu itu telah membincangkan hadith-hadith dalam Kitab Muzara'ah. Di Masjid Tun Abdul Aziz Petaling Jaya beliau turut mengajar *Sahih al-Bukhari*. Pengajaran tersebut berjalan pada setiap Jumaat iaitu pada minggu kedua, ketiga dan keempat. Sehingga kini pengajaran di masjid tersebut telah membincangkan hadith-hadith dalam Kitab Buyu'. Pada minggu pertama di masjid yang sama beliau mengajar

³⁰ Nik Fatimah Azzahraa bt Nik Abdul Kadir (2002/2003), "Sumbangan Y.A.B Tuan Guru Dato' Haji Nik Abdul Aziz bin Nik Mat Dalam Bidang Pentafsiran al-Qur'an: Kajian Terhadap Surah al-Taubah" Latihan Ilmiah Sarjana Muda Usuluddin, Kuala Lumpur, Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya, h. 21-22.

³¹ Lihat daftar senarai pelajar-pelajar Malaysia di India pada nombor 29.

kitab karangan beliau sendiri iaitu *Islam Dalam Sabda*. Usaha dan sumbangan beliau ini telah berjaya membantu memperkenalkan kepada masyarakat awam mengenai kandungan dan perbincangan hadith yang terdapat dalam *Sahih al-Bukhari*.

d) Maulana Mohd Asri bin Yusoff

Ustaz Maulana Muhammad Asri Yusof dilahirkan pada 2 Julai 1958. Pernah menyambung pengajian di Darul ‘Ulum Deoband dan Jamiatul ‘Ulum Karachi Pakistan. Tarikh beliau sampai di Darul ‘Ulum Deoband sebagaimana yang tercatat dalam dokumen pelajar Malaysia di India ialah pada 22 September 1977.³² Beliau dianggap antara tokoh dalam bidang hadith pada masa kini. Antara hasil karya penulisan beliau ialah:

- a) Ibn Ishak: Peranannya dalam penyebaran fahaman Syiah.
- b) Saidina Mu‘awiyah Khalifah Rasyid yang teranainya.
- c) Umar al-Khattab disanjung atau dihina.
- d) Pengaruh Syiah dalam tasawuf dan tariqat.

Beberapa artikel beliau turut dimuatkan dalam laman web Darul Kautsar antaranya “Pengajian al-hadith dan tuntutan masa kini”. Beliau juga mempunyai beberapa kelas pengajian hadith di beberapa masjid di Kota Bharu antaranya kelas pengajian hadith di Masjid Muhammadi Kota Bharu, Masjid Besar Kubang Kerian, Masjid Langgar dan Dewan Tabung Haji. Antara kitab yang diajar oleh beliau ialah *Sahih al-Bukhari*, *Sahih Muslim* dan *Sunan Abu Daud*.³³

e) Suhaimi bin Haji Ahmad

Ustaz Suhaimi Hj Ahmad dilahirkan pada 28 Disember 1946. Beliau berasal daripada Kampung Pisang Kupang Baling Kedah. Tarikh beliau sampai di Darul ‘Ulum Deoband sebagaimana yang tercatat dalam dokumen pelajar Malaysia di India ialah pada 30 Januari 1971.³⁴ Merupakan seorang yang aktif dalam Parti Islam Semalaysia dan pernah memegang jawatan sebagai Ketua Pemuda PAS Kedah. Antara sumbangan besar Ustaz Suhaimi Haji Ahmad semasa hayatnya ialah menubuhkan Pusat Khidmat Sosial Islam (PAKSI). Antara objektif penubuhan pusat ini ialah untuk menghidupkan pengajian hadith dan memberi kefahaman

³² Lihat daftar senarai pelajar-pelajar Malaysia di India pada nombor 742.

³³ Lihat <http://darulkautsar.com>.

³⁴ Lihat daftar senarai pelajar-pelajar Malaysia di India pada nombor 421, Arkib Negara Malaysia.

hadith kepada masyarakat Islam. Pada masa kini PAKSI mempunyai tujuh cawangan lain iaitu di Sungai Petani, Kulim, Kota Bharu, Bayan Lepas, Ipoh, Parit Buntar dan Canlung. Ustaz Suhaimi juga turut terlibat secara langsung dalam penubuhan Dar al-Hadith di Kampung Tok Keling Alor Setar, Kedah. Tanah seluas 6 relung telah diwakafkan bagi penubuhan Dar al-Hadith ini oleh Hj Mohd Shafie bekas Pengarah Pendidikan Islam dan Moral. Penubuhan Dar al-Hadith ini telah mendapat kelulusan Majlis Agama Islam Kedah dan telah dirasmikan pada bulan Julai 2006 oleh Syeikh Husam al-Din. Ketua panel penasihat bagi Dar al-Hadith ialah Datuk Syeikh Badaruddin Hj Ahmad sementara pengarahnya ialah Brigedier General Bersara Datuk Najmi Ahmad manakala timbalan pengarahnya ialah Ustaz Khairul Anuar Hj Ahmad.

Kesimpulan

Kajian terhadap dokumen yang mengandungi senarai nama pelajar Malaysia di India membuktikan peranan dan pengaruh pusat-pusat pengajian Islam di India dalam perkembangan pengajian Islam di Malaysia. Penelitian terhadap dokumen ini mendapati pengajian pelajar Malaysia di India telah bermula sejak dari tahun 1947 lagi. Namun ia tidak bermakna sebelum tahun 1947 tidak ada pelajar Malaysia di India. Ini dibuktikan dengan maklumat mengenai Haji Abdullah Nuh yang pernah belajar di India sejak dari tahun 1932 lagi. Dari aspek asal usul pelajar yang belajar di India pelajar daripada negeri Kelantan mewakili bilangan yang paling ramai diikuti oleh Kedah seterusnya Terengganu. Terdapat tujuh institusi pengajian Islam di India yang mendapat tempat di hati pelajar Malaysia. Tiga institusi tumpuan utama ialah Darul 'Ulum Deoband, Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' dan Baqiyat al-Salihah Arabia College Vellore Madras. Bilangan pelajar Malaysia di India terus meningkat dari tahun ke tahun terutamanya selepas merdeka. Pendidikan di Darul 'Ulum Deoband dan Darul 'Ulum Nadwatul 'Ulama' India telah berjaya melahirkan tokoh-tokoh ulama ternama Malaysia yang banyak jasanya kepada umat Islam antaranya Dato' Nik Abdul Aziz bin Nik Mat, Allahyarham Dato' Ishak Baharom, Allahyarham Ustaz Hj Suhaimi Ahmad, Dr Abdul Hayei Abd Sukor dan ramai lagi.